

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν κυριωτέρων τοῦ ἀνθρώπου καθηκόντων. Ἐν δὲ τῇ πολιτείᾳ πρέπει ἔνθεν μὲν νὰ καταστῶσιν ἄρχοντες, οἵτινες τῶν πολιτικῶν πραγμάτων τὴν ἐξουσίαν θὰ ἔχωσιν, ἔνθεν δὲ θὰ τεθῶσι νόμοι, καθ' οὓς οἱ ἄρχοντες θὰ κυβερνῶσιν. Ἀλλὰ πρὶν περὶ τούτων γένηται λόγος, προσήκει νὰ λεχθῶσι τινα περὶ τῶν ἠθῶν τῶν πολιτῶν, τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν, τῆς διανομῆς τῆς γῆς καὶ ἄλλων τοιούτων, ἐφ' ὧν πάντων νομίζει ὁ Πλάτων ὅτι πρέπει νὰ ἐρείδωνται οἱ νόμοι. Πρῶτον δηλαδή ἀνάγκη πᾶσα, ὅπως ἐν τῇ νέα πόλει γένηται ἐπιμελῆς ἐκλογή τῶν μελλόντων πολιτῶν καὶ οἱ κακοὶ πάντες κατὰ τὸ δυνατόν ἐκβληθῶσιν, ἵνα μὴ ὑπὸ τούτων οἱ ἀγαθοὶ διαφθαρῶσιν ¹⁾. Ἐπειτα δὲ μεγάλη πρέπει νὰ γένηται σπουδή, ὅπως μὴ ἀναφρανῶσι τοῖς πολίταις ἔριδες καὶ ἔχθραι κατὰ τὴν διανομὴν τῆς γῆς καὶ τῶν οἰκήσεων. Πρὸς τοῦτο ὀριστέος ὁ ἀριθμὸς τῶν πολιτῶν καὶ τὰ μέρη, εἰς ἃ οὗτοι θὰ διαιρεθῶσιν, ἐπινεμητέα δ' ἐξ ἴσου ἢ γῆ καὶ αἱ οἰκῆσεις ²⁾. Καὶ δὴ ὁ ἀριθμὸς τῶν πολιτῶν ὀρίζεται ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν γῆν καὶ τὰς τῶν πλησιοχώρων πόλεις· ὀρίζει δ' ὁ Πλάτων χάριν παραδείγματος τοὺς πολίτας πεντακισχιλίους καὶ

¹⁾ 5, 735 A - 736 C. Παραπλήσια, ὡς εἶδομεν, ἀπαιτοῦνται καὶ ἐν τῇ Πολιτείᾳ.

²⁾ Περὶ τῆς διανομῆς ἀκριβέστερος γίνεται λόγος ἐν 5, 745 B - E πβλ. καὶ 746 D ε.

τεσσαράκοντα, εἰς ἕτερα δὲ τοσαῦτα μέρη διαιρεῖ τὴν γῆν καὶ τὰς οἰκήσεις καθιερωῶν ἅμα τοῖς θεοῖς καὶ δαίμοσι τεμένη καὶ ἱερά ¹⁾ ἔνθα οἱ πολῖται θὰ φιλοφρονῶνται ἀλλήλους μετὰ θυσιῶν καὶ οἰκειῶνται καὶ γνωρίζωσι ²⁾. Γίνεται, ὡς εἴρηται, τῆς γῆς καὶ τῶν οἰκιῶν διανομή, διότι ἡ κοινὴ κτῆσις εἶναι τι μείζον ἢ κατὰ τὴν νῦν γένεσιν καὶ ἀνατροφὴν καὶ παιδείαν ³⁾. Ἡ διανομὴ αὕτη πρέπει κατὰ πάντα τρόπον νὰ μὲνῃ ἀτάρακτος, τουτέστι μήτε νὰ αὐξάνηται μήτε νὰ ἐλαττωταὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν κλήρων, ὧν πάντων ἡ ὄνησις καὶ πώλησις ἀπαγορεύεται ⁴⁾. Ἄλλ'

¹⁾ Πβλ. 8, 848 D κέξ.

²⁾ 737 C - 738 E. Ἡ οἰκείωσις καὶ γνωριμία εἶναι ἀναγκαία καὶ πρὸς τὴν τῶν γάμων κοινωνίαν καὶ σύμμεξιν. Διόπερ πρέπει χοροὺς καὶ παιδιὰς νὰ ποιῶνται οἱ κόροι καὶ αἱ κόραι καὶ νὰ θεωρῶσι καὶ θεωρῶνται γυμνοὶ καὶ γυμναί, ἔφ' ὅσον τοῦτο ἡ σώφρων αἰδῶς ἐπιτρέπει. Τούτων πάντων ἐπιμελεῖται καὶ κοσμηταὶ γίνονται οἱ τῶν χορῶν ἄρχοντες καὶ νομοθέται μετὰ τῶν νομοφυλάκων (6, 771 E κέξ.).

³⁾ Ἡ καλλιέργια τῆς γῆς καὶ ἄσκησις τῶν τεχνῶν ἐπιτρέπονται τοῖς μετοίκοις καὶ ξένοις, περὶ ὧν κατωτέρω γενήσεται λόγος.

⁴⁾ 739 A - 741 D. Ὄταν ὑπάρχη κίνδυνος αὐξήσεως τοῦ ὠρισμένου ἀριθμοῦ τῶν πολιτῶν, θὰ ἐπέχηται ἡ παιδοποιΐα καὶ θὰ ἐπιτρέπηται ἡ ἐκπομπὴ ἀποικιῶν ἐν δ' ἐναντίᾳ περιπτώσει ἡ παίδων γένεσις θὰ ἐπιδιώκηται καὶ εἰσδοχὴ ξένων θὰ τελῆται. (5, 740 C κέξ.).

εἰ καὶ ὁ οἶκος καὶ ἡ ἰδία κτῆσις διατηροῦνται, ὅμως ὁ οἰκιακὸς βίος κατὰ μέγα μέρος αἴρεται ἔνθεν μὲν διὰ τῆς δημοσίας τῶν παιδῶν ἀγωγῆς ἔνθεν δὲ διὰ τῶν συσσιτίων, ὧν οὐ μόνον οἱ ἄνδρες ἀλλὰ καὶ αἱ γυναῖκες μετέχουσι¹⁾. Τὰ συσσίτια καὶ συμπόσια ἐγκρίνονται καὶ ἐπαινοῦνται ὡς ὠφέλιμα καὶ χρήσιμα εἰς γνῶσιν τῶν φύσεων καὶ ἔξεων τῶν ψυχῶν καὶ γνωριμίαν τῶν πολιτῶν καὶ ὡς συντελεστικὰ τοῦ μεγίστου ἀγαθοῦ, τῆς αἰδοῦς, ἣτις εἶναι φόβος τῆς κακῆς περὶ ἡμῶν δόξης τῶν ἄλλων. Ἡ αἰδῶς ἀπεργάζεται κατ' ἐξοχὴν τὴν ἐν πολέμῳ νίκην καὶ σωτηρίαν διότι ὁ φόβος, μὴ φανῆ τις τοῖς ἄλλοις κακός, παρορμᾷ εἰς ἀνδρείαν²⁾. Ὅπως δὲ πᾶσα ἐπι-

1) 6, 780 D κέ. 7, 806 E. 8, 842 B καὶ.

2) 1, 647 A κέ. Μετὰ τῶν συσσιτίων ἐπιδοκιμάζεται ἡ ἔμψρων χρῆσις τοῦ οἴνου, ὅστις ποιεῖ τὸν ἄνθρωπον μᾶλλον ἔλεων ἢ πρότερον καὶ πλήρη ἀγαθῶν ἐλπίδων, πρὸς δ' ἔτι μεστόν παρρησίας καὶ ἐλευθερίας καὶ πάσης ἀφοβίας, ὥστε καὶ νὰ λέγῃ ἀόκνως ὅ,τιοῦν καὶ νὰ πράττῃ. Ἐν τοῖς συμπόσις διαλύονται αἱ ἔριδες καὶ διαφοραὶ καὶ προσγίγνεται τῇ μὲν ψυχῇ αἰδῶς τῷ δὲ σώματι ὑγίεια καὶ ἰσχὺς (2, 670 E-672 D). Ἄλλ' ἡ μέθη ψέγεται καὶ παντὶ σθένει εἶναι φευκτέα, διότι ποιεῖ σφοδρότερας μὲν τὰς ἡδονὰς καὶ λύπας καὶ τοὺς θυμοὺς καὶ ἔρωτας, ἀσθενεστέρας δὲ τὰς αἰσθήσεις καὶ μνήμας καὶ δόξας καὶ φρονήσεις· ὁ μεθυσθεὶς περιπίπτει εἰς ἀκράτειαν καὶ γίνεται, καθάπερ ὁ γέρον, δις παῖς. (1, 645 C-649 C). Παρατηρητέον δ' ὅτι οἱ μέθρι

θυμία χρηματισμοῦ καὶ κέρδους ἀπῆ, θὰ ἀπαγορεύση ὁ νόμος τοῖς ἰδιώταις τὴν κτῆσιν χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, χάριν δὲ τῆς καθ' ἡμέραν συναλλαγῆς θὰ εἰσαχθῆ νόμισμα, ὃ τοῖς ἔξω ἀνθρώποις ἔσται ἀδόκιμον. Ἄλλ' ὅμως πρέπει νὰ ὑπάρχη κοινὸν Ἑλληνικὸν νόμισμα ἕνεκα στρατειῶν καὶ πρεσβειῶν καὶ ἄλλων τοιοῦτων ἀναγκῶν. Ἄν δέ τις ἐν τῇ πόλει εὗρεθῆ ἔχων ξενικὸν νόμισμα, θὰ τιμωρῆται καὶ τὸ νόμισμα θὰ δημεύηται. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον δὲν θὰ ἐπιτρέπεται τὸ δίδόναι καὶ λαμβάνειν προῖκα μηδὲ τὸ δανείζειν ἐπὶ τόκῳ. Οὐδεμίαν ἄρα ἐν τῇ πόλει ἀξιόλογον θέσιν θὰ ἔχωσι τὰ χρήματα ἄλλως τε καὶ διότι δὲν καθιστᾶσι τοὺς πολίτας ἀγαθοὺς καὶ ἐπομένως

ὀκτωκαίδεκα ἐτῶν παῖδες δὲν πρέπει τὸ πικράπαν νὰ γεύωνται οἴνου· τὸ δ' ἐντεῦθεν μέχρι τῶν τριάκοντα ἐτῶν ἐπιτρέπεται ἡ μετρία τοῦ οἴνου γεῦσις, οὐδαμῶς δ' ἡ μέθη καὶ πολυοινία· τοῖς δ' ὑπὲρ τὰ τεσσαράκοντα ἔτη γεγονόσιν ἐπιτρέπεται μείζων χρῆσις τοῦ οἴνου ὡς φαρμάκου πρὸς λήθην τῆς δυσθυμίας καὶ πριάϊνσιν τοῦ ἥθους τῆς ψυχῆς (2, 666 A-D). Ὡσαύτως ἡ γεῦσις τοῦ οἴνου ὅλως ἀπαγορεύεται πᾶσιν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐν δὲ τῇ πόλει τοῖς δούλοις καὶ δούλαις, τοῖς ἄρχουσι καὶ κυβερνήταις (πβλ. 1, 640 E) καὶ δικασταῖς, ὅταν τὸ ἑαυτῶν ἔργον ἐπιτελῶσι, καὶ τοῖς εἰς βούλην ἀξίαν λόγου συνερχομένοις· τοῖς δ' ἄλλοις ἐπιτρέπεται ἡ γεῦσις τοῦ οἴνου κατὰ τὴν νύκτα πλὴν τῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν τῶν ἐπινοούντων νὰ παιδοποιήσωσιν (2, 674 A B).

εὐδαίμονας ἀλλὰ ποιούσι πᾶν τούναντίον ἐπάγοντες αὐτοῖς φθόνον καὶ μῖσος καὶ ταράττοντες τὴν ὁμόνοιαν καὶ ὁμοφροσύνην¹⁾. — Ἄλλο δὲ σπουδαῖον τῆ πόλει μέλημα πρέπει νὰ ᾖ τοῦτο, ὅπως καθιστῶνται ἄρχοντες ἐπιτήδειοι καὶ ἀγαθοί, ὧν ἄνευ οὐ μόνον δὲν ὠφελούσιν οἱ εὖ κείμενοι νόμοι ἀλλὰ καὶ βλάβαι καὶ λῶβαι ὡς μέγισται ταῖς πόλεσι γίνονται ἐξ αὐτῶν. Πρὸς τοῦτο λοιπὸν ἐπάναγκες, ὅπως καὶ οἱ ἐπὶ τὰς ἀρχὰς ἐρχόμενοι ἔχωσιν ὑποστάντες ἰκανὴν βῆσανον ἐκ παίδων μέχρι τῆς αἰρέσεως καὶ οἱ μέλλοντες νὰ ἐκλέξωσιν ὧσιν εὖ πεπαιδευμένοι καὶ ἱκανοὶ νὰ κρίνωσιν ὀρθῶς καὶ ἀποδεικνύωσιν ἄρχοντας τοὺς ἀξιούς. Ἄλλ' ἐπειδὴ οἱ νεωστὶ εἰς τὴν πόλιν συνενηλυθότες καὶ ἀλλήλους ἀγνοοῦσι καὶ ἀπαιδεύτως ἔχουσι, διὰ τοῦτο κατ' ἀρχὰς καθίστανται ἐκ τῶν συνοικούντων καὶ ἐποικησάντων ἐπὶ

¹⁾ 741 E - 743 D. Ὁ Πλάτων ἐπιτρέπει μόνον ὅσα ἢ γεωργία δίδωσι καὶ φέρει χρήματα, ὧν τὴν ὀρθὴν σπουδὴν θεωρεῖ ἀγαθὸν τρίτον καὶ τελευταῖον, τουτέστιν ὑποδεέστερον τῶν ἐκ τῆς ἐπιμελείας τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος προσγιγνομένων (744 E). Περὶ τοῦ καθορισμοῦ τῶν ὑφ' ἐκάστου πυλίου κτητῶν χρημάτων πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ μεγίστου τῆς πόλεως νοσήματος, ἦτοι τῆς στάσεως, ἴδὲ αὐτ. 744 D κέξ. Ὡσαύτως πρὸς εἰρηνικὴν τῶν πολιτῶν συμβίωσιν ἀνάγκη νὰ ληφθῆ πρόνοια περὶ τῶν ὁμολογιῶν καὶ συμβολαίων, ὅσα πρὸς ἀλλήλους οἱ ἄνθρωποι συμβιάλλουσι περὶ τούτων ἀκριβῆς γίνεται λόγος ἐν τῷ 11ῳ βιβλίῳ.

καὶ τριάκοντα νομοφύλακες, μέχρι οὗ σὺν τῷ χρόνῳ καταστῆ δυνατὴ ἢ ὑπ' αὐτῆς τῆς πόλεως αἵρεσις τῶν ἀρχῶν. Τὴν δ' αἵρεσιν τῶν ἀρχόντων θὰ ποιῶνται ὕστερον πάντες οἱ φέροντες ὅπλα καὶ μετασχόντες πολέμου. Οὗτοι ἐκλέγουσι τριακοσίους, ἐξ ὧν προκρίνονται ἑκατόν, καὶ τέλος ἐκ τούτων οἱ πλείστας ψήφους λαβόντες ἑπτὰ καὶ τριάκοντα θὰ ἀντικαταστήσωσι τοὺς ἐν ἀρχῇ καταστάντας νομοφύλακας. Ἔργον αὐτῶν ἔσται ἡ φυλακὴ τῶν νόμων καὶ τῶν καταλόγων τῆς τῶν πολιτῶν οὐσίας καὶ ἡ τιμωρία τῶν πλείον τοῦ ὑπὸ τοῦ νόμου ὠρισμένου τίμημα κεκτημένων ¹⁾). Εἰρήσθω δ' ὅτι οἱ ἀρχοντες οὗτοι αἵρουῦνται μὲν ἐκ τῶν μὴ ἔλαττον ἢ πεντήκοντα ἔτη γεγονότων, ἀρχουσι δὲ οὐχὶ πλέον τῶν εἴκοσιν ἐτῶν ²⁾). Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν νομοφυλάκων. Μετὰ δὲ τούτους αἵρετέοι στρατηγοὶ καὶ

¹⁾ Τοῖς νομοφύλαξιν ἀνήκει καὶ ἡ φροντὶς περὶ τῆς ἀνατροφῆς καὶ παιδείας τῶν ὄρφανῶν (9, 926 D - 928 D.).

²⁾ 6, 751 B - 755 B. Οἱ τῶν νόμων φύλακες πρέπει νὰ ἔχωσι τοιαύτην περὶ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ καλοῦ ἔννοιαν ὥστε ταῦτα μὴ μόνον ἀκριβῶς νὰ γινώσκωσιν, ἀλλὰ καὶ ὀρίζωνται καὶ λόγῳ ἐρμηνεύωσι. Προσέτι δ' ὀφείλουσι νὰ ἔχωσιν ἀκριβεστέραν τῶν πολλῶν ἀνθρώπων γνῶσιν τῶν θείων πραγμάτων καὶ πρὸς τοὺς θεοὺς πίστιν μεγάλην, ἣν ἐπάγεται ἡ περὶ τῆς θείας φύσεως τῆς ψυχῆς γνῶσις καὶ ἡ ἀκριβὴς τῶν οὐρανίων σωμάτων παρατήρησις (12, 966 A - 967).

ἵππαρχοι καὶ φύλαρχοι καὶ ταξίαρχοι ¹⁾). Ὡσαύτως αἵρετέοι βουλευταὶ ἐξήκοντα καὶ τριακόσιοι, οἵτινες διανέμονται εἰς δώδεκα μέρη, ὧν ἕκαστον ἓνα μῆνα προκαθήμενον τῆς πόλεως ἐπιμελεῖται συντόνως τῶν κοινῶν καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ἀρχῶν φρουρεῖ τὴν πόλιν προσέχον, ὅπως μὴ τι κακὸν τῇ πολιτείᾳ γένηται· τὰ δ' ἄλλα τῆς βουλῆς μέρη τὰ μὴ προκαθήμενα τῆς πόλεως ἀσχολοῦνται περὶ τὰ ἴδια καὶ δευθετοῦσι τὰ κατὰ τὰς ἑαυτῶν οἰκίσεις ²⁾. Πρὸς δ' ἔτι καθίστανται ἱερεῖς καὶ ἱέρεια ³⁾ καὶ ἐξηγῆται τῶν περὶ τὰ θεῖα νόμων τῶν ἐκ Δελφῶν κομισθησομένων καὶ ταμίαι τῶν ἱερῶν χρημάτων ⁴⁾.

¹⁾ Περὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν ἀρχόντων τούτων τὴν Ἀθηναίων πολιτείαν ὑπομιμνησκόντων ἰδὲ β, 755 Β - 756 Β.

²⁾ Ἡ αἵρεσις τῶν βουλευτῶν γίνεται, ὡς ὁ φιλόσοφος παρατηρεῖ, κατὰ τρόπον προσήκοντα πολιτεία οὔσῃ μεταξὺ μοναρχίας καὶ δημοκρατίας (756 Β κέ.).

³⁾ Ἡ ἱερωσύνη εἶναι ἀρχὴ ἑνιαυσία κλήρω παρεχομένη τοῖς οὐκ ἔλαττον τῶν ἐξήκοντα ἐτῶν γεγονόσιν (β, 759 Α ε.).

⁴⁾ Κατὰ τὰς ἐκ Δελφῶν μαντείας θὰ νομοθετηθῶσιν ὡσαύτως ἑορταὶ καὶ θυσίαι καὶ ἀγῶνες μουσικοὶ καὶ γυμνικοὶ καὶ στρατιωτικαὶ ἀσκήσεις καὶ μάχαι ἑορταστικά. Ἐν πᾶσι τούτοις οἱ μὲν ἀγαθοὶ θὰ ἐπαινῶνται, οἱ δὲ κακοὶ θὰ φέγωνται, ἵνα αἱ τῶν πολιτῶν ψυχαὶ εἰς τὴν ἀσκήσιν τῆς ἀρετῆς παρορμῶνται. Αἱ πρὸς τὸν πόλεμον ἀσκήσεις καὶ πολεμικαὶ παιδιὰ εἶναι ἀναγκαῖαι ἅτε καθιστᾶσαι τὴν πόλιν ἱκανήν, ὅπως ἀποκρούῃ τοὺς πολεμίους. Εἰ δ'

Ὡσαύτως καθίστανται πρὸς φρούρησιν μὲν τῆς πόλεως πλὴν τῶν στρατηγῶν καὶ ταξιάρχων καὶ ἱππάρχων καὶ φυλάρχων πρυτάνεις καὶ ἀστυνόμοι καὶ ἀγορανόμοι, πρὸς φύλαξιν δὲ τῶν ἀγρῶν ἀγρονόμοι καὶ φρούραρχοι¹⁾. Ἰδιαιτέρα λαμβάνεται μέριμνα περὶ τῆς μουσικῆς καὶ γυμναστικῆς, ὧν καθίστανται ἄρχοντες ἔχοντες ἔργον τοῦτο, ὅπως φροντίζωσι περὶ τοῦ κόσμου καὶ τῆς παιδείσεως τῶν τε ἀρρένων καὶ θηλειῶν, τιθῶσιν ἐν τοῖς μουσικοῖς καὶ γυμναστικοῖς ἀγῶσι τὰ ἄθλα καὶ ἐπιμελῶνται τῶν χορῶν καὶ ὀρχήσεων καὶ τῶν τούτοις παραπλησίων. Ἐτι δὲ ἴδιος καθίσταται ἄρχων ἐπιμελητῆς τῆς πάσης παιδείας τῶν τε θηλειῶν καὶ ἀρρένων. Τοῦ ἄρχοντος τούτου τὰ ἔργα εἶναι μεγιστα καὶ σπουδαιότατα, ὃ δ' ἀγαθὸς νομοθέτης οὐδέποτε πρέπει νὰ ἐπιτρέπη

αἱ τοιαῦται ἀσκήσεις ὑπὸ πολλῶν πόλεων παραμελοῦνται, τούτου δύο ὑπάρχουσιν αἰτίαι· μία μὲν εἶναι ἡ τῶν πολλῶν ἐπιθυμία τοῦ πλούτου καὶ ἡ τοῦ καθ' ἡμέραν κέρδους ἐπιμέλεια καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἡ καταφρόνησις παντὸς ἐπιτηδεύματος μὴ θεραπεύοντος τὴν τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου ἀπληστίαν, ἕτερα δὲ ὃ ἐν ταῖς κακαῖς πολιτείαις φόβος τῶν ἀρχόντων, μὴ οἱ ἀρχόμενοι καταστῶσιν ἀνδρεῖοι καὶ πολεμικοὶ καὶ τὸν ἀπεχθῆ τῆς δεσποτικῆς ἀρχῆς ζυγὸν ἀποσείσωσιν (S, 828 - 835 . C.).

1) Τὰ κατὰ τὴν αἴρεσιν τῶν ἀρχόντων τούτων καὶ τὰ ἔργα ἐκάστων αὐτῶν ἐκτίθενται μετὰ πάσης ἀκριθείας ἐν Ὡ, 759 A - 764 C.

νά γίνηται δεύτερον καὶ πάρεργον ἢ τῶν παίδων ἀνατροφή· διότι ὁ ἄνθρωπος, ἐὰν μὲν τύχη παιδείας ὀρθῆς καὶ φύσεως εὐτυχοῦς, γίνεται θειότατον ὄν καὶ ἡμερώτατον, ἐὰν δὲ μὴ ἱκανῶς καὶ καλῶς ἀνατραφῇ, καθίσταται ἀγριώτατον πάντων, ὅσα φύει ἢ γῆ. Διὸ καὶ ὁ μέλλων τῆς παιδείας ἐπιμελητῆς ἀνάγκη νὰ ᾖ κατὰ πάντα λόγον ἄριστος¹⁾. Πρὸς ἐπιτέλεσιν δὲ τῶν πολλῶν ἔργων καὶ σπουδαιοτάτων καθηκόντων δύναται ὁ τῆς παιδείας ἐπιμελητῆς νὰ προσλάβῃ βοηθοὺς οὓς ἂν ἐθέλῃ τῶν πολιτῶν²⁾. Ἄλλὰ τὴν ἀνωτάτην ἀρχὴν συνίστησι σύλλογος, ὃν ἀποτελοῦσι πρῶτον μὲν ἐκ τῶν ἱερέων οἱ τὰ ἀριστεῖα εἰληρότερες ἔπειτα τῶν νομοφυλάκων οἱ αἰεὶ πρεσβύτεροι δέκα, ἔτι δὲ ὁ τῆς παιδείας ἐπιμελητῆς καὶ τέλος οἱ προσληφθέντες ἐπάξιοι νέοι ἀπὸ τριάκοντα μέχρι τεσσαράκοντα ἐτῶν γεγονότες. Ὁ σύλλογος οὗτος τῶν σωφρόνων καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν, ὅστις εἶναι ἄγκυρα πάσης τῆς πόλεως³⁾, θὰ ἔχῃ αἰεὶ πρὸ ὀφθαλμῶν τῆς πολιτείας τὸν σκοπόν, ὅστις κεῖται οὐχὶ ἐν τῇ δυνάμει καὶ τῷ πλούτῳ τινῶν πολιτῶν οὐδ' ἐν τῷ πλήθει καὶ τῇ ἀφθονίᾳ τῶν ἐξωτερικῶν ἀγαθῶν ἀλλ' ἐν τῇ ἀρετῇ καὶ δὴ τῇ σωφροσύνῃ,

¹⁾ 6, 764 C - 766 B.

²⁾ 7, 813 C ἔ. Περὶ τῶν προσόντων καὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἀρχοντος τούτου ἰδὲ 6, 766 B. C.

³⁾ 12, 961 A.

ἦτις εἶναι οἶονεὶ ἡγεμῶν πάντων τῶν εἰδῶν τῆς ἀρετῆς¹⁾).

Πάντες οἱ ἄρχοντες ὀφείλουσι πρὸ τῆς εισόδου αὐτῶν εἰς τὴν ἀρχὴν νὰ δοκιμασθῶσι, τουτέστι πρέπει νὰ ἐξετασθῆ, εἰ κέκτηνται τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου ὠρισμένας ἰδιότητας²⁾. Ὡσαύτως δὲ πάντες οἱ ἀρχὴν τινα ἄρξαντες καὶ τι τῶν τῆς πόλεως χειρίσαντες ὀφείλουσι νὰ δῶσιν ἀπολογισμὸν τοῖς εὐθύνοις, οἵτινες πρὸς τὸ σπουδαιότατον αὐτῶν ἔργον χρήζουσι μεγίστης σοφίας καὶ ἀρετῆς. Διότι, ἂν οἱ τοὺς ἄρχοντας ἐξευθύνοντες ὧσιν ἄμεμπτοι καὶ βελτίους ἐκείνων, ἢ πᾶσα πόλις θάλλει καὶ εὐδαιμονεῖ· ἂν δὲ μή, ἢ τὰ πολιτεύματα πάντα εἰς ἓν συνέχουσα δίκη λύεται καὶ ἢ πόλις ὑπὸ τῶν στάσεων ταχὺ ἀφρανίζεται. Διὸ καὶ ὀφείλουσιν οἱ πολῖται εἰς τὴν τῶν εὐθύνων ἐκλογὴν πολὺ νὰ προσέχωσιν³⁾).

1) Εἶναι φανερόν, ὅτι ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος σύλλογος καθίσταται νῦν ἀντὶ τῶν ἐν τῇ Πολιτείᾳ σοφῶν ἀρχόντων. Ἐνῶ δ' οὗτος μεγίστην ἔχει σπουδαιότητα, ἢ ἐκκλησία τοῦ δήμου, ἢ ἐν Ἀθήναις πᾶσαν ἐξουσίαν κατ' ὀλίγον σφραγετισμένη, μικρὰν ἔχει ἐν τῇ πολιτείᾳ τῶν Νόμων δύναμιν· διότι πᾶσα ἐνέργεια αὐτῆς περιορίζεται ἐν ταῖς ἀρχαιρεσίαις καὶ τῇ κρίσει τῶν εἰς τὰ δημόσια πράγματα ἀναφερομένων ἀδικημάτων.

2) β, 754 D. 755 D. 759 D. 760 A. 767 D κᾶ.

3) Καθίστανται δ' οἱ εὐθυνοὶ ὧδε: Οἱ πολῖται πάντες αἰροῦνται τρεῖς τοὺς πάντη ἀρίστους, οὗτοι δ' ἐκλέγουσι

Ἐπειδὴ δὲ πᾶσα πόλις δὲν δύναται νὰ ὑπάρχη, ἂν μὴ ἔχη δικαστήρια, διὰ τοῦτο ἀνάγκη ὅπως αἰρεθῶσιν ἐπιτήδειοι δικασταί. Πρέπει ὅμως οἱ ἐπικαλοῦντες ἀλλήλοις πρῶτον νὰ ἔρχονται εἰς γείτονας καὶ φίλους καὶ ἄλλους τὰς ἀμφισβητούμενας πράξεις συνειδότας, ἵνα διὰ τούτων διαλύωσι τὰς διαφοράς· ἂν δὲ μὴ ἐπιτευχθῇ οὕτω διαλλαγή, προσφευγέτωσαν εἰς ἄλλο δικαστήριον· ἂν δὲ καὶ τὸ δικαστήριον τοῦτο μὴ δυνηθῇ νὰ διαλλάξῃ αὐτούς, τὸ τρίτον δικαστήριον τιθέτω τέλος τῇ δίκῃ. Παρὰ δὲ τὸ δικαστήριον, ὃ οἱ ἀντίδικοι ἑαυτοῖς ἀποφαίνουσι, θὰ ὑπάρχωσι δύο δικαστήρια, ὧν τὸ μὲν τὰς ἰδιωτικὰς· τὸ δὲ τὰς δημοσίας δίκας θὰ δικάζῃ ¹⁾. Ἔργον τῶν δικαστη-

δώδεκα εὐθύνους, οἵτινες κρίνουσι τοὺς ἄρχοντας ἐν τῇ πόλει. Οὗτοι δὴ καὶ ζῶντες καὶ τελευτήσαντες τυγχάνουσι τῶν μεγίστων τιμῶν, εἰ ἐν τῇ τοῦ ἑαυτῶν ἔργου ἐπιτελέσει χρηστοὶ καὶ ἀγαθοὶ ἐγένοντο. (Ἀκριβῆς περὶ τούτων πάντων γίνεται λόγος ἐν 12, 945 B-948 A. πβλ. 6, 774 B. 11, 881 E.)· Ὅτι ὁ θεσμὸς τῶν δοκιμασιῶν καὶ εὐθυνῶν τῶν ἀρχόντων ὑπῆρχεν ἐν τῇ Ἀθηναίων πολιτείᾳ, ἦν ἐν πολλοῖς ἔχει πρὸ ὀφθαλμῶν ὁ φιλόσοφος, εἶναι γνωριμώτατον.

¹⁾ 6, 766 D κέξ. Τὰ κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν δικαστῶν ἐκτίθενται ἀπὸ 767 C-768 C. Περὶ δὲ τῶν διαφόρων εἰδῶν τῶν δικαστηρίων καὶ τῶν καθηκόντων τῶν δικαστῶν ἰδὲ 12, 956 B-957 D. Παρατηρητέον ὅτι ἐν ταῖς δίκαις ἢ χρῆσις τοῦ ὅρκου καθόλου εἰπεῖν ἀποδοκιμάζεται, ὡς οὔσης τῆς ἐπιπορκίας πάνυ εὐχεροῦς καὶ πιθανῆς, τούτου ἕνεκα, ὅτι

ρίων εἶναι ἢ προσήκουσα τῶν ἀδικούντων τιμωρία ¹⁾).

Οὐχ ἦττον σύντονος εἶναι ἢ περὶ τοῦ γάμου λαμβανομένη ἐν τοῖς Νόμοις πρόνοια. Καὶ πρῶτον μὲν οἱ γαμικοὶ νόμοι καθορίζουσι τὴν ἡλικίαν τῶν εἰς γάμον ἐρχομένων καὶ δὴ τῶν μὲν ἀνδρῶν ἀπὸ ἐτῶν τριάκοντα μέχρι πέντε καὶ τριάκοντα, τῶν δὲ γυναικῶν ἀπὸ ἑκαίδεκα μέχρι εἴκοσιν ²⁾. Ἐπειτα δὲ κατὰ τοὺς γάμους δὲν πρέπει νὰ λαμβάνηται πρὸ ὀφθαλμῶν ὁ πλοῦτος ἀλλὰ τὰ ἦθη. Οὕτως οἱ ἱταμώτεροι καὶ θρασύτεροι συμφέρει τῇ πόλει νὰ λαμβάνωσι

τῶν ἀνθρώπων πολλοὶ μὲν δὲν πιστεύουσιν εἰς θεοὺς πολλοὶ δὲ πλημμελῆ περὶ αὐτῶν ἔχουσι δοξασίαν (12, 948 B κέξ.).

¹⁾ Ἡ ἀδικία χαρακτηρίζεται καὶ ἐν τοῖς Νόμοις ὡς ἄγνοια καὶ ὁ ἀδικὸς θεωρεῖται ὡς ἄκων ποιῶν τὴν ἀδικίαν (πβλ. 5, 731 C. 734 B). Οὐ μὴν ἀλλὰ τὴν ἀδικίαν ἐπάγει καὶ ὁ θυμὸς καὶ ἡ ἡδονή. Ἐπειδὴ δὲ διάφορα εἶναι τῶν ἀδικιῶν καὶ ἁμαρτημάτων τὰ αἷτια, διάφορα πρέπει νὰ ᾧσι καὶ τῶν τιμωριῶν τὰ εἶδη. Ὅσα λοιπὸν ἁμαρτήματα ἐκ μόνης τῆς ἀγνοίας πηγάζουσι, ταῦτα ὡς ὄντα ἠπιώτερα ἠπιώτερόν εἰσι κολαστέα ὅσα δ' ἐκ τῆς ἡδονῆς καὶ τοῦ θυμοῦ προέρχονται καὶ ὑπὸ τῆς δοκησιοφίας ἀκολουθοῦνται, ταῦτα μεγάλα ὄντα καὶ ἄμουσα πρέπει αἰσθηρότερον νὰ κολάζονται (9, 859 C - 864 C). Ὅπως ποτ' ἂν ἦ, ἡ γνώμη ὅτι ὁ κακὸς εἶναι ἄκων τοιοῦτος (9, 860 D κᾶ.), δὲν συμβιβάζεται προφανῶς πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς τιμωρίας.

²⁾ 4, 721 A B. 6, 772 D. E. 785 B.

γυναῖκας θυγατέρας κοσμίων καὶ ἡσύχων ἀνδρῶν, οἱ δὲ νοθρότεροι καὶ ἡσυχαίτεροι θυγατέρας ὀξυτέρων καὶ σφοδροτέρων ἀνδρῶν· ἀπλῶς δ' εἶπεῖν φευκτέα ἢ τῆς ὅλης πόλεως ἀνωμαλία ἢ προερχομένη ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ὁρμῆς ἐκάστου πρὸς τὸ ὅμοιον ἑαυτῷ, διότι διὰ τῆς ἀποφυγῆς ταύτης ἢ τῶν ἡθῶν διαφορὰ προῖνεται καὶ κατὰ μικρὸν ἀφρανίζεται. Καὶ ἵνα οἱ γάμοι μὴ γίνονται χάριν κέρδους, ἀπαγορεύεται ἢ προῖξ ἢ τὰς πεντήκοντα δραχμὰς ὑπερβαίνουσα. Ἐπειδὴ δ' ἀναγκαῖος εἶναι ὁ γάμος ἄλλως τε καὶ διότι διὰ τούτου οἱ ἄνθρωποι παῖδας τῷ θεῷ ὑπηρέτας καταλείποντες τῆς ἀειγενοῦς φύσεως ἀντέχονται, διὰ τοῦτο οἱ διαμένοντες ἄγαμοι θὰ ζήμιωνται χρήμασι καὶ ὑπὸ τῶν νέων δὲν θὰ τιμῶνται. Ὅτι ὁ Πλάτων μεγάλην ἀπεδίδου τῷ γάμῳ σημασίαν, φαίνεται καὶ ἐκ τοῦ ἀκριβοῦς λόγου, ὃν ποιεῖται περὶ τῶν κατ' αὐτόν, οἷον περὶ τῶν κυρίων τῆς ἐγγύης, τῶν πρὸ τοῦ γάμου τελουμένων θυσιῶν, τῶν γαμηλίων ἐστιάσεων, τῶν κατ' αὐτὰς δαπανῶν, τῆς χωρὶς ἀπὸ τῶν γονέων οἰκήσεως τῶν νυμφίων κ. τ. λ. ¹⁾. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς τῶν νυμφίων διαίτης νομοθετεῖ ὁ φιλόσοφος καίπερ ὁμολογῶν ὅτι τὰ τοιαῦτα νομοθετήματα μεγάλην παρέχουσι τὴν δυσχέρειαν ὡς ἀντικείμενα πρὸς τὴν κρατοῦσαν πλημμελῆ δόξαν καὶ ἡμαρτημένην ὑπόληψιν, ὅτι δῆθεν

¹⁾ β, 773 Α-776 Β.

περὶ τοῦ δημοσίου βίου ἀποφαίνονται ταῖς πόλεσι νόμοι οὐχὶ δὲ περὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ καὶ τοῦ καθ' ἡμέραν βίου. Προστάττεται λοιπὸν τοῖς συζύγοις, ὅπως τὴν δίαιταν ποιῶνται ἐν τοῖς συσσιτίοις, καθάπερ ἐν τῷ πρὸ τοῦ γάμου χρόνῳ. Τῶν συσσιτίων μετέχουσιν οὐ μόνον οἱ ἄνδρες ἀλλὰ καὶ αἱ γυναῖκες, περὶ ὧν ληφθῆ ἡ αὐτὴ οἶα καὶ περὶ τῶν ἀνδρῶν φροντίς¹⁾. Πρέπει δὲ ἢ τε νύμφη καὶ ὁ νυμφίος πᾶσαν φροντίδα νὰ ποιῶνται, ὅπως τῇ πόλει παῖδας καλλίστους καὶ ἀρίστους ἀποδείξωσι. Πρὸς τοῦτο ἀνάγκη νὰ προσέχη ὁ νυμφίος τῇ νύμφῃ καὶ τῇ παιδοποιίᾳ, ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ νύμφη. Ἐπόπται τούτων θὰ ᾧσιν ἡρημέναι γυναῖκες, αἵτινες εἰσιοῦσαι εἰς τὰς τῶν νέων συζύγων οἰκίας τὰ μὲν νουθετοῦσαι τὰ δὲ ἀπειλοῦσαι θὰ παύωσιν αὐτοὺς τῆς ἁμαρτίας καὶ ἁμαθίας, συλλεγόμεναι δὲ εἰς τὸ τῆς Εἰλειθυίας ἱερὸν θὰ συσκέπτωνται. Ἐὰν δ' ὅμως αἱ γυναῖκες αὗται ἀδυνατῶσι νὰ διαλύωσι τὰς τῶν συζύγων ἀμφισβητήσεις, λέγουσιν εἰς τοὺς νομοφύλακας, οἱ τὰς προσηκούσας ποινὰς αὐτοῖς ἐπιβάλλουσι. Τέλος καὶ περὶ τῆς ἐν τοῖς γάμοις πίστεως καὶ τιμῆς μεγάλη πρόνοια λαμβάνεται· οὕτω τιμωρεῖται μὲν ἡ ἀπιστία καὶ ἀκοσμία, τιμᾶται δὲ ἡ πίστις καὶ σωφροσύνη²⁾.

¹⁾ 780 A κέξ.

²⁾ 783 D-785. Ἐὰν οἱ τρόποι τῶν συζύγων τύχωσιν ὄντες ὅλως ἀσυμβίβαστοι καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἢ συμβίβαστοι